

משויה פעמונית

שפירית השלפוחיות

דבורי הבר, שהקיץ היא להן "העונה הבערת", רוקמות חלות דבש גדולות בנקיקי הסלע. במימיו הצלולים של מעיין "התנור" מתקיימים מינים אחדים של דגים. הבולטים ביותר לעין הם דגי החפף, בעלי סנפירי החזה הגדולים. אורכם מגיע לעתים לכדי 04 ס"מ. פחות בולטים הם הבינון והעגלסת, דגים הצמודים רוב הזמן לקרקעית הנחל ומסתתרים בין האבנים. הנה כי כן, כל עונה ויופיה בשמורת נחל עיון.

לבן-חזה

כתיבה: יעקב שקולניק, בדראן רמזי; **עריכה:** דינה וינשטיין;
הפקת מפה: יובל ארטמן; **עיצוב ואיור:** שלום קוולר;
עריכה לשונית: עדנה חכם-בסקין; **צילומים:** ארכיון הרשות;
 לבן חזה - אסף זבולוני; שפירית השלפוחיות - עוז ריטנר;
 שער וגשר המטיילים - גלית רוזן
הפקה: עדי גרינבאום;
 © רשות הטבע והגנים

גם היערה האיטלקית, צמח מטפס בעל פרחים ורודים, נפוץ למדי. בסתיו פורחים החצבים בהמוניהם בכתפי הנחל ומשום כך זכה השטח שליד בית הקברות בשם "גבעת החצבים". פרחי החלמונית הזעירה, המגיחים אל העולם יחד עם החצבים, צנועים ונחבאים יותר.

באביב מתכסה השמורה בשלל פרחי בר. נזכיר רק חלק קטן מהם: קוציץ סורי, בן-חצב יקיטוני ולועי-הארי הגדול, צמח בר שאומץ על ידי גנים ומשמש כצמח נוי. צמח נדיר ויפה בארצנו, הצומח בשמורה, היא מישויה פעמונית. לאחר עונת הגשמים מוציאה המישויה לאוויר העולם פרחים לבנים וגדולים.

לצד המעינות הקטנים, המפכים למרגלות המפלים, עולה בקיץ צמחיית נחלים מגוונת: סבכי פטל קדוש מבשילים את פירותיהם השחורים והטעמיים; פרעושיית משלשלת פורחת בקרקפות צהובות; הגבעולים הגבוהים של הערבבה השעירה והשנית הגדולה צובעים את השמורה בוורוד; אך השליטים האמיתיים הם שיחי הדרוף הנחלים ועצי הערבה, שכבשו כמעט לחלוטין את דדות הנחל.

גשר בשביל המטיילים

עופות ובעלי חיים רבים פוקדים את השמורה. בחורף, ליד משטחי מים פתוחים, מתהדר בזנבו ובטנו הצהובה הנחילאלי הזנבת. בקירות המוצלים שליד המפלים אפשר, עם מעט מזל, לפגוש בכותלי - אורח חורף נדיר ביותר בארצנו. הכותלי היא ציפור אלפינית קטנה, בעלת צבעים של אפור ואדום, הניזונה מחרקים. בולטות במיוחד הן להקות היונים הדוגרות בחגווי הסלעים. זוגות אחדים של בז מצוי מבלים כאן דרך קבע וקולו הרם של לבן-חזה הולך מקצה השמורה ועד קצה.

משתלם לצאת לטבע

רכשו עכשיו מינוי וטיילו חינם כל השנה בשמורת הטבע ובגנים הלאומיים

מטמון

ישראל ישראל

ישראל ישראל

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

0526787

שמורת טבע נחל עיון

בן אדם למקום

www.parks.org.il | +3639 | f

אתרים נוספים בקרבת מקום:

שמורת טבע תל דן

כ-20 דקות נסיעה

שמורת טבע נחל שניר

כ-20 דקות נסיעה

גן לאומי חורשת טל

כ-20 דקות נסיעה

www.parks.org.il | +3639 | f

שמורת טבע נחל עיון, טל' 04-6951519

ברוכים הבאים לשמורת טבע נחל עיון

- אנו מאחלים לכם הנאה מביקורכם בשמורה.
- אנא, זיכרו: בעלי-החיים והצמחים, האבנים והמים הם דייריה הקבועים של השמורה, ואילו אנו, המבקרים - אורחים לזמן קצר. שמירה על כללי ההתנהגות תבטיח ביקור נעים לכם ולבאים אחרים:
- לרשותכם חניונים מוצלים בכניסה לשמורה.
- האכילה והשתיה מותרים בחניון בלבד, ואין להכניס אוכל לשמורה.
- כל אבן, צמח וחי הם חלק מהנוף - אנא אל תוסיפו ואל תגרעו דבר.
- מסלולי הליכה הותקנו עבורכם - אנא אל תסטו מהם.
- שימרו על השקט. הרעש מרחיק את בעלי-החיים.
- הדיג והרחצה אסורים.
- אין להכניס לשמורה חיות מחמד.
- שימרו על הנקיון. את הפסולת השליכו לפח.
- פקחי השמורה ישמחו לסייע לכם ולהשיב על שאלותיכם.

שעות הפתיחה:

08:00 עד 17:00 (בשעות חורף - שעה אחת פחות).

הכניסה עד השעה 16:00.

בימי ו' ובערבי חג הכניסה עד השעה 15:00. היציאה עד שעה 16:00.

טלפון: 04-6951519, פקס: 04-8276733.

■ הכניסה למסלל הארוך כשעה וחצי לפני סגירת השמורה.

למרגלות המושבה מטולה בוקע את הסלעים ערוץ עמוק, בעל קירות זקופים ומרשימים. בתוך ה"חריץ" הזה, שאורכו כשני קילומטרים, נחבאים לא פחות מארבעה מפלים. ראש וראשון בהם הוא מפל "התנור" המפורסם, שהעניק לשמורה את כינויה העממי.

נחל עיון יצר את הנקיק הצר שלו באוכף המפריד בין עמק עיון, הגבוה יותר, לעמק החולה. בספרות התלמודית נודע הנחל בשם "נקובתא דעיון" (הניקבה, השביל של עיון). השביל הקדום מעמק החולה לעמק עיון נאלץ להתגבר על הפרש הגובה הזה. האזור נכלל ב"תחומים שהחזיקו בהם עולי בבל", כלומר, חבל ארץ שיושביו היהודים חייבים לקיים את המצוות הקשורות בארץ, כמו תרומות, מעשרות ושמיתה. בחורף זורמים המים בנחל עיון

החי והצומח בשמורה

מראה המים והמפלים מושך מאוד את לב המטייל, אך מן הראוי לשים לב גם לתופעות הטבע המאפיינות את שמורת נחל עיון. שני מיני עצים גדלים בסדקים ובכיסוי הקרקע שבקירות הזקופים: אלה ארצישראלית - עץ בעל עלים מנוצים העומד בשלכת; אשחר ארצישראלי - עץ קטן מאוד שקצות ענפיו קוצניים. ליד מפל עיון צומח גם אדר סורי, עץ שגדל בגליל רק במקומות מוצלים. נפוצים מאוד בשמורה גושי השיחים הגדולים של אחירותם החורש, הפורחים באביב בפריחה צהובה ובולטת.

הנחל ממשיך לזרום בקניון שאורכו כ- 80 מטרים ובו מפלים אחדים. הבולטים שבהם הם שני מפלי האשד: גובה העליון כ- 9.5 מטרים, ואילו התחתון, המתפצל בסלע ענק לשתי זרועות, גובהו כ- 5 מטרים.

השביל מטפס אל כתף הנחל ועובר ליד בית הקברות של המושבה מטולה. מעט הלאה ניצב מעקה, שממנו נשקפת תצפית מרהיבה על מפל התנור. מכאן יורד השביל בתלילות אל מרגלות המפל המפורסם. מפל התנור נוחת אל הקרקע מגובה של כ-30 מטר. במשך הזמן התחתר המפל לאחור ויצר את ארובתו המפורסמת. זרם המים בחורף חזק מאוד ורסיסיו מרטיבים את המתקרבים אליו. בערבית נקרא המפל בשם "תנורה", היא החצאית המסורתית שאותה לובשת האישה הערבית, המזכירה בצורתה את מראה ארובת המפל.

הסיוור מתבצע במורד הנחל והוא נמשך כשעה וחצי. להולכים במסלול זה מומלץ לדאוג לרכב שימתין בחניון התחתון של השמורה, אחרת יאלצו לטפס בחזרה למטולה.

השביל יורד במדרגות אל אפיק נחל עיון ומגיע למפל עיון שגובהו 9.2 מטר. קיר בטון קטן, בראש המפל, יוצר בריכה קטנה בנחל, שמימיה נוצלו בשנות הארבעים על ידי הבריטים.

ממפל עיון זורם הנחל דרומה לאורך 200 מטרים, בקניון המתחתר בסלעי קירטון. הסלע הרך יוצר נוף של מדרונות מתונים. השביל ממשיך, מתעקל ימינה ומקיף את הקלחת הגדולה שאל תוכה נופל המפל השני - הוא מפל הטחנה. מי מפל הטחנה מחליקים על קיר רחב שגובהו כ-21 מטר. המפל נקרא על שם טחנת קמח ישנה שנבנתה למרגלותיו. שרידי הטחנה עודם צמודים לקיר המפל. למרגלות מפל הטחנה נובע עין סוכרה. לידו נבנה סכר והוצבה משאבה שסיפקה עד שנת 1957 את מי השתייה של תושבי מטולה.

שני מסלולי הטיול בשמורה

שמורת טבע נחל עיון "התנור"

המסלול הקצר - מסלול מעגלי, המתחיל ומסתיים בחניון התחתון של השמורה. לחניון זה מגיעים מכביש ראש-פינה - מטולה (כביש מס' 90), בין סימני ק"מ 476-477. משך הסיוור כחצי שעה והוא כולל ביקור במצפור גפני ובמפל התנור.

המסלול הארוך - מתחיל מהחניון העליון של השמורה, בפינה הצפון-מזרחית של מטולה, ליד גשר עיון שבשוליו הדרומיים של עמק עיון. גשר זה פוצץ ב"ליל הגשרים" (יוני 1946), יחד עם גשרים אחרים שחיברו את ארץ ישראל לשכנותיה. הגשר שופץ אך פוצץ שוב ערב הקמת מדינת ישראל כדי למנוע אפשרות פלישה של צבאות ערב. עתה משמש הגשר את כוחות צה"ל.

